

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЇХ РОЛЬ У СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕННЯХ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено соціально-комунікаційній діяльності міжнародних неурядових організацій у незалежній Україні, адже налагодження тісної двосторонньої співпраці українського уряду з міжнародними неурядовими організаціями має позитивні результати при вдосконаленні процесу прийняття зовнішньополітичних рішень і реалізації національних інтересів країни. Програми міжнародних неурядових організацій відіграють значну роль у соціально-політичних перетвореннях в Україні. Досліджено вплив соціально-комунікаційної діяльності міжнародних неурядових організацій на процес становлення української держави на міжнародній арені як самостійного гравця, їхнє місце у формуванні громадянського суспільства в незалежній Україні.

Ключові слова: міжнародні неурядові організації, міжнародні відносини, суспільно-політичне життя, громадянське суспільство, соціальна комунікація.

I. Вступ

На початку XXI ст. структура світової політики стрімко ускладнюється. Дедалі важливішу роль у процесах глобального управління починають відігравати недержавні гравці. Особливе місце серед них посідають міжнародні неурядові організації (далі – МНО). І хоча політична система світу все ще ґрунтується на принципі примату держав, до початку третього тисячоліття глобальні неурядові організації заслужено й правомірно утвердилися як впливові учасники міжнародних відносин. У зв'язку із цим видається, що вивчення значення соціально-комунікаційної діяльності міжнародних неурядових організацій у процесах політичного розвитку України – нагальна потреба сучасної науки міжнародних відносин.

Особливості функціонування та діяльності міжнародних неурядових організацій висвітлено в працях багатьох українських та зарубіжних учених. Різні аспекти ролі неурядових організацій у системі міжнародних відносин досліджували Т. Алексєєва, І. Берлін, О. Бурлак, В. Буткевич, Г. Волинко, В. Головенько, Н. Гусак, М. Драгоманов, О. Зайцева, А. Карась, Б. Кістяківський, Д. Кола, А. Колядін, С. Кравченко, М. Кризан, Н. Крилов, В. Маркушина, А. Мацко, Г. Морозова, Т. Нешатаєва, С. Подшибякін, В. Поліщук, Т. Розова, Ж. Руссо, Г. Сковорода, О. Тарасов, Ф. Фукуяма, А. Ходорчук, М. Черкес, П. Юркевич та ін.

II. Постановка завдання

Мета статті – висвітлити основні аспекти соціальної комунікації міжнародних неурядових організацій з громадянським суспільством та політичною елітою України на прикладі впливових гуманітарних, екологічних та правозахисних організацій, виявити позитивні та негативні наслідки їх діяльності для українського суспільства.

III. Результати

Поняття «соціальні комунікації» досліджували у своїх працях В. Ільганаєва, Г. Почепцов, В. Різун, О. Холод.

Олександр Михайлович Холод зазначає, що вчені по-різному тлумачать «соціальні комунікації», проте зазначає, що цей термін потрібно вживати лише в множині та як поняття соціально-комунікаційного інжинірингу, тобто процесу створення, прогнозування, адаптації й реалізації комунікаційних технологій, стратегій і моделей соціальної дії, взаємодії та відносин між соціальними фігурантами (суб'єктами й об'єктами) з метою здійснення маніпуляції (позитивного або негативного впливу) [12]. Виходячи із цього поняття, можна говорити про взаємодію міжнародних неурядових організацій та громадянського суспільства як соціальних фігурантів. Саме тому було вирішено присвятити цю статтю дослідженню взаємодії міжнародних неурядових організацій, українського суспільства та провладних структур.

За роки незалежності Україна досягла помітного прогресу у створенні демократичних інституцій та зміцненні демократичних процедур. Міжнародна організація Freedom House, за рейтингом якої Україна з 2005 р. має оцінку «вільної» країни, у своєму звіті за 2009 р. відзначила, що Україна є «демократією, що динамічно розвивається, в регіоні, де цінують фундаментальні права і свободи людини». Організації громадянського суспільства належать саме до демократичних інституцій, які допомагають громадянам реалізувати свої права і свободи, та є дієвим інструментом створення ефективної системи державної влади і її легітимізації шляхом більш широкого залучення громадських організацій до вироблення й реалізації державної політики [8, с. 49].

Сьогодні громадянське суспільство – це сукупність сформованих на добровільних засадах громадських об'єднань (інституцій), які діють на засадах самоврядування й за посередництвом яких індивіди реалізують належні їм невід'ємні права і свободи [4, с. 89].

Згідно із сучасними уявленнями, громадянське суспільство є самостійною соціально організованою структурою для узгодження різноманітних інтересів людей. Воно не протиставляється державі, а взаємодіє з нею для досягнення спільних цілей. Перехід економіки України до ринкових відносин супроводжується утворенням цілісної системи суспільних інститутів, які становлять несучу конструкцію громадянського суспільства, під яким розуміють також сукупність громадських організацій та відносин, що надають змогу людині або окремим групам реалізувати інтереси, гарантовані Конституцією та законами України. Принаймні це означає, що найбільш стійким формальним показником конкретного стану громадянського суспільства є наявність або відсутність у ньому відповідних організаційних структур. Організації інформують, навчають і залучають громадян до вирішення проблем життєдіяльності. Оскільки громадянське суспільство є сукупністю недержавних суспільних відносин у різних сферах життєдіяльності, то структура громадянського суспільства складається з різних видів суспільних відносин: політичних, економічних, місцевого самоврядування, релігійних, соціальних, інформаційних, сімейних [9, с. 12].

У структурі громадянського суспільства узагальнено некомерційний сектор та окреслено під поняттям «третій сектор». Під «третім сектором» розуміють:

- сукупність організацій, які не ставлять перед собою цілей збільшення особистого доходу громадян безпосередньо через участь у їхній роботі або через володіння ними;
- сукупність об'єднань громадян, кожне з яких є добровільною, незалежною, неприбутковою, орієнтованою на суспільне благо організацією.

Назва «неурядові організації» (з англ. nongovernmental – NGO's) підкреслює, що ці організації не належать до сфери бізнесу, не є спрямованими на створення матеріальних благ. Назва «третій сектор» підкреслює їх відмінність як від влади, так і від бізнесу, а також показує, що неурядові організації відіграють у суспільстві самостійну роль. Остання з використовуваних назв – громадські організації – підкреслює, що ці організації створені безпосередньо громадянами й таким чином «належать» суспільству (а не владі). До останнього часу жодна зі згаданих назв не набула міжнародного визнання. Їх вживають, але їх значення може відрізнятися (Фонд у Франції чи США і в Центральній Європі – це дві зовсім різні організації).

У Європі існує чотири моделі розвитку громадського сектора:

- а) корпоративистська (континентальна) (Німеччина, Франція тощо);
- б) ліберальна (англосаксонська) (Великобританія, Канада, Нідерланди тощо);
- в) соціал-демократична (скандинавська) (Скандинавські країни);
- г) модель, яка застосовується в країнах, що розвиваються (країни Середземномор'я, Центральної та Східної Європи) [6, с. 93].

Варто звернути увагу й на те, що міжнародно-правові акти у сфері забезпечення реалізації права на об'єднання в громадській організації мають загальну та спеціальну сфери застосування й виступають чинником, який сприяє змістовному поліпшенню відповідного національного законодавства. Групу міжнародно-правових документів загальної дії (Загальна декларація прав людини 1948 р., Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. тощо) становлять базові міжнародно-правові документи з прав людини, у яких визначено міжнародні стандарти у сфері забезпечення реалізації конституційного права на об'єднання в громадській організації для всіх категорій людей та дія яких поширюються на всі сфери суспільного життя. Групу міжнародно-правових документів спеціальної дії (Європейська конвенція про визнання правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій 1986 р., Кодекс належної поведінки у виборчих справах 2002 р. тощо) становлять правові акти, які визначають реалізацію права на об'єднання в громадській організації в окремих сферах суспільного життя, котрі в певний проміжок часу мали потребу в додатковому міжнародно-правовому забезпеченні [10, с. 13].

Україна як суверенна держава є повноцінним членом світової спільноти. Здобуття Україною державної незалежності поряд з багатьма іншими питаннями висунуло цілу низку проблем у сфері міжнародних відносин.

У свою чергу, міжнародні неурядові організації сприяють демократизації й тим, що спрямовують свою діяльність на зміцнення авторитету локальних неурядових організацій та збільшення їхньої спроможності впливати на громадську думку й розвиток політичного процесу в Україні. Ускладнення соціально-економічних та політичних проблем перехідного періоду гальмує розвиток демократії в Україні.

Для України діяльність таких організацій є необхідною, насамперед, тому що українські неурядові організації не мають значної довіри серед більшості громадян. Міжнародні організації можуть забезпечити надійний контроль за діяльністю влади, передусім завдяки своїй незаангажованості.

Міжнародна неурядова організація – це форма об'єднання представників громадськості різних країн світу, пов'язаних єдиною внутрішньою метою, що відповідає духу й принципам Статуту ООН і нормам міжнародного права, не має на меті отримання прибутку й комерційних цілей, що функціонує на території більше ніж двох держав.

Формальними атрибутами МНО (організації, асоціації, фонду, руху, інституту, союзу тощо) є незалежність від влади, демократичні принципи побудови та чітко визначені програми дій, віддалені від політики і насильства. На відміну від міждержавних, неурядові організації не засновуються на основі договору між державами і створюються шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб, діяльність яких здійснюється поза рамками офіційної зовнішньої політики держав. Фактично МНО створюється на підставі установчих документів, зареєстрованих відповідно до національного законодавства однієї держави, але в строго юридичному плані діяльність міжнародних НУО регулюється нормами саме міжнародного права, що досягається шляхом надання їм консультативного статусу з боку Організації Об'єднаних Націй [5, с. 176].

Неурядові організації в сучасному вигляді виникли в ще XIX ст., однак істотного політичного впливу вони набули лише в останні півстоліття. Сам термін «неурядова організація» увійшов у міжнародно-юридичний лексикон під час створення Статуту Організації Об'єднаних Націй у 1945 р. завдяки включенню в нього ст. 71 [11], що надало змогу МНО на легальних підставах брати участь у міжнародних відносинах і міждержавній дипломатії.

Із цього часу кількість МНО неухильно збільшувалася, особливо бурхливе зростання неурядових організацій, як підкреслюють дослідники питання, припало на країни з ефективною системою державного управління й розвиненими демократичними інститутами. Останнім десятиліттям кількісне зростання МНО особливо помітне: щороку у світі з'являються сотні неурядових організацій.

Як слушно зауважує Л. Галенська, «у правовій літературі зазначено кілька критеріїв, наявність яких надає змогу зарахувати те чи інше утворення до категорії міжнародної неурядової організації. Зокрема, у Резолюції 288 ЕКОСОП від 27 лютого 1950 р. вказано, що "будь-яка міжнародна організація, яка не заснована на підставі урядової угоди, вважається неурядовою організацією". Комітет ЕКОСОП з неурядових організацій вважає, що організація є міжнародною, якщо вона має філії принаймні в трьох державах. Союз міжнародних асоціацій свого часу підготував проект міжнародного договору про МНО, у якому однією з ознак цієї категорії організацій вказано відсутність мети одержання прибутку» [3, с. 201].

На сучасному етапі міжнародні неурядові організації беруть участь у прийнятті рішень інститутами ООН, а також структурами Євросоюзу та інших міжнародних організацій. Вони впливають на громадську думку, привертаючи увагу до порушення прав людини; без них не обходяться гуманітарні операції та ліквідація наслідків гуманітарних катастроф; вони надають благодійну допомогу нужденним. Неурядові організації сприяють розвитку економічно бідних регіонів і країн; виступають на захист навколишнього середовища; об'єднують групи вчених та інших професіоналів у великі міжнародні асоціації, що сприяють прогресу науки, техніки, економіки й соціально-політичних перетворень товариств.

Нарешті, МНО роблять серйозний внесок у розвиток міжнародного права; формують у міжнародних відносинах і світовій політиці новий моральний клімат; стимулюють активність громадянського суспільства й солідарність у причетності до глобальних проектів з перебудови світу. Таким чином, міжнародні неурядові організації надають змогу успішно поєднувати публічно-правові та приватно-правові питання.

Саме участь у міжнародних організаціях недержавних структур відображає правові традиції тієї чи іншої країни, тому що, по-перше, така участь є суто добровільною, без політичного підґрунтя; по-друге, створення нової міжурядової організації або вступ до вже існуючої завжди відображає ті уявлення про належне й справедливе, які формуються або сформувалися в суспільстві або якоїсь його частини.

Різні МНО гуманітарного характеру існують уже декілька століть. Традиційно початок епохи міжнародних неурядових організацій прийнято відлічувати із часу заснування в 60-х рр. XIX ст. Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Саме Червоний Хрест зробив вирішальний внесок у правила поведінки в ході бойових дій, які діють досі.

Міжнародний Комітет Червоного Хреста діє і в Україні.

Тут варто зазначити, що в міжнародних конфліктах, коли поштовий і телекомунікаційний зв'язок між сторонами, що воюють, розірвано, МКЧХ через своє Центральне агентство з розшуку є де-факто єдиним засобом зв'язку через лінію фронту. Подібні функції можуть виконувати Національні довідкові бюро [14, с. 10]. При цьому у своїй роботі МКЧХ керується принципом конфіденційності, який необхідний для того, щоб держави погоджувались на відвідини та інший контакт з МКЧХ. Дотримання цього принципу має важливе значення для отримання доступу до затриманих і надає змогу МКЧХ вести відкриту дискусію з владою. Це відрізняє МКЧХ від різних неурядових організацій (Human Rights Watch, Міжнародна амністія тощо), які діють у сфері прав людини на підставі принципу гласності [7, с. 565].

В умовах проведення бойових дій на території України важливе значення мало свого часу питання про можливість відвідання МКЧХ незаконно затриманої РФ Надії Савченко та надання їй статусу військовополоненої, а також сприяння її репатріації. Але формально процедура початку полону Савченко не була виконана, позаяк РФ переслідувало її за вчинення воєнного злочину. Тому МКЧХ не став ефективною інституцією, яка б сприяла розв'язанню цієї проблеми.

Поряд зі збором інформації владою, багато можна зробити для запобігання насильницьким зникненням осіб шляхом інформування сімей про полон та утримання під владою сторони, що воює.

МКЧХ може взяти на себе функції держави-покровительки. Таке право передбачене ст. 10 ЖК III: «Якщо захист не можна організувати належно, то держава, що тримає в полоні, звертається з проханням до гуманітарної організації, наприклад МКЧХ, або з урахуванням положень цієї статті приймає пропозицію такої організації взяти на себе виконання гуманітарних функцій, які виконує держава-покровителька відповідно до цієї Конвенції». Існує можливість домовленості держав-учасників ЖК III про те, щоб довірити організації, яка представляє повну гарантію неупередженості й дієвості, обов'язки, покладені цими Конвенціями на держави-покровительки, зокрема така організація стає субститутом, тобто «організацією, яка виступає замість держави-покровительки згідно зі ст. 5 Протоколу I», керуючись визначенням у ст. 2 ДП I. У цьому випадку МКЧХ діє як суб'єкт МП, наділений конкретними міжнародними правами, і має відповідні міжнародні обов'язки, тобто можна говорити про його правосуб'єктність, а саме про галузеву правосуб'єктність, яка властива міжнародним міжурядовим організаціям. Хоча відомо, що міжнародні неурядові організації правосуб'єктності не мають. Винятком є МКЧХ, який де-факто стає міждержавною міжнародною організацією, що суттєво змінює її статус і виділяє по-між інших неурядових організацій та наближає до суб'єкта МП [12, с. 93].

Виступаючи як субститути, МКЧХ отримує права, ідентичні правам держав-покровительок, які діють з однією метою – захист військовополонених та полегшення їх становища. Найчастіше МКЧХ виконує цю функцію де-факто. Наприклад, здебільшого МКЧХ брав участь у визволенні і(або) репатріації військовополонених. Власне кажучи, сторони в міжнародному ЗК повинні самостійно звільняти й репатріювати військовополонених, й участь МКЧХ у цій справі не є обов'язковою. На практиці ж МКЧХ завжди прагне бути напеготові в складних ситуаціях або коли діалог між сторонами, що воюють, ускладнений. Упродовж останніх 20 років до МКЧХ постійно зверталися з проханням взяти участь у репатріації, у результаті чого він набув значного досвіду й знань у цьому питанні. Його наполегливість виявляється особливо наочно, коли процес триває роками, як це було з військовополоненими ірано-іракського конфлікту й конфлікту, пов'язаного із Західною Сахарою. Приступаючи до справи, МКЧХ домовляється з відповідними сторонами про умови й процедури звільнення та репатріації (зокрема, для дотримання принципу відмови від примусового повернення МКЧХ вимагає проведення конфіденційних бесід з полоненими, для з'ясування, чи не заперечують вони проти репатріації). Потім досягають домовленості щодо плану репатріації, у якому фіксують усі деталі, а головне – про організацію транспорту. Крім двох вищевказаних конфліктів, МКЧХ виступав у ролі нейтрального й незалежного посередника у зв'язку з війною в Перській затоці й низкою інших конфліктів [14, с. 133].

МКЧХ може бути залучений і до процесу обміну полоненими та їх звільнення в збройному конфлікті в частинах Донецької та Луганської областей. Така допомога, як видається, була б корисною, враховуючи багаторічний досвід організації в сприянні таким процесам.

Інша не менш значуща організація, яка представлена на території України, є «Лікарі без кордонів» (Médecins Sans Frontières, MSF) [16]. MSF – незалежна, гуманітарна організація, що надає медичну допомогу по всьому світу. Вона працює там, де немає медичної інфраструктури або де існуюча інфраструктура не може витримати навантаження, якого вона зазнає. У більшості випадків програмами допомоги є проекти з реабілітації, які можуть діяти протягом декількох років.

Велику практичну роботу з надання гуманітарної допомоги виконує організація Oxfam International [17]. Це міжнародне некомерційне об'єднання із 17 організацій, що працюють більш ніж у 90 країнах світу. Головним завданням цього об'єднання є боротьба з бідністю. На сьогодні основними програмами допомоги постраждалим від військових і збройних конфліктів є такі країни, як Сирія, Україна, території сектора Газа. Оксфем забезпечує людей чистою питною водою, продовольством. Здійснює програми, спрямовані на довгострокове усунення причин бідності.

У свою чергу, екологічні МНО активно й часом вельми успішно здійснюють лобіювання урядів, транснаціональних корпорацій і міждержавних структур, оскільки одним з головних їх завдань є тиск на більш впливових і потужних акторів політичної системи світу з метою зміни політики щодо навколишнього середовища. Це завдання дуже трудомістке, адже далеко не всі уряди й ТНК готові дотримуватися рекомендацій екологів, жертвуючи власними інтересами заради порятунку природи. Саме тому МНО в галузі захисту навколишнього середовища доводиться вигадувати все нові оригінальні ходи для реалізації подібних цілей.

Наприклад, Грінпіс (Greenpeace International), створений у 1971 р. Головний офіс у Нідерландах. Учасники: тісно пов'язана мережа національних та регіональних відділень у 49 країнах з більше ніж 1300 співробітників. Грінпіс є повноправним членом або офіційним спостерігачем у ряді міжнародних конвенцій з охорони навколишнього середовища. Його діяльність в Україні розпочалася у 1990 р. з медичного проекту «Діти Чорнобиля». З 1993 р. Грінпіс-Україна існує як самостійна громадська екологічна організація – національне відділення міжнародної організації Грінпіс Інтернешнл.

Основними напрямками діяльності є: зупинення глобального потепління, збереження природи океанів, збереження стародавніх лісів і джунглів, забезпечення атомного роззброєння, введення

екологічного землеробства та припинення виготовлення токсичних речовин. Діяльність Грінпіс сприяла припиненню випробувань ядерної зброї Францією в Тихому океані, забороні Європейським Союзом імпорту шкір морських котиків і виробів з них, введенню мораторію на комерційний вилов китів, забороні поховання ядерних відходів на дні Світового океану, забороні для країн Європи скидання токсичних відходів в океан тощо [1].

Сам Грінпіс Інтернешнл давно перетворився на успішного економічного гіганта й суворо ієрархічну, вибудовану за зразком військових формувань глобальну структуру зі спецзагонами й підрозділами підтримки, уніформною, автономними засобами комунікації.

Ступінь підготовки до тієї чи іншої акції в Грінпіс відповідає плануванню армійської операції, а до його складу входять (або з ним співпрацюють) сотні наукових лабораторій, комп'ютерних центрів, аналітичних відділів і маркетингових груп, робота яких координується з єдиного центру організації. При цьому жодна акція не може пройти без схвалення в правлінні Грінпіс Інтернешнл. Подібна організація роботи надає змогу вирішувати поставлені завдання з високою часткою ефективності. Більше того, Грінпіс вдалося виробити й широко розрекламувати власні моральні принципи щодо норм екологічної поведінки, які часом безапеляційно нав'язують свої екологічні ідеали «кожній людині на планеті».

Наступною впливовою групою глобальних МНО, які діють в Україні, є правозахисні структури. Бурхливе зростання організації цього профілю припало на другу половину ХХ ст.; на сьогодні вони діють за цілою низкою напрямів, а саме: захист універсальних прав і свобод людини; упровадження в світову практику правозахисних шляхом лобювання урядів і міждержавних структур з метою зміни та/або прийняття відповідних конвенцій і договорів; поширення інформації, що стосується порушень прав людини з метою привернення уваги за допомогою ЗМІ світової громадськості до конкретних проблем (наприклад, насильство щодо жінок і дітей); надання юридичної та гуманітарної допомоги людям, чії права були порушені, тощо.

До найбільш важливих для громадянського суспільства прав і свобод правозахисні МНО захищають свободу слова, зібрань, асоціацій, віросповідання, доступу до інформації тощо. У фокусі їхньої уваги й проблема дотримання прав людини в пенітенціарній системі. Часто ці структури реалізують програми протидії торгівлі людьми та домашнього насильства. Крім захисту універсальних прав людини, вони займаються правовою, соціальною та психологічною допомогою цільових груп населення: ВІЛ-інфікованим, громадянам, які постраждали від дії або бездіяльності правоохоронних органів, знедоленим тощо. Особливе місце в діяльності правозахисних НУО посідає робота із силовими відомствами.

Робота міжнародних правозахисних НУО перебуває в центрі уваги ще й тому, що саме тут філантропія втручається в політику, і саме сюди йдуть великі фінансові потоки.

Наприклад, в Україні МУО «Фрідом Хаус» допомогла організувати опозиції так звану найбільшу регіональну систему цивільного моніторингу виборів, до якої було залучено понад тисячу підготовлених спостерігачів, важливе значення для підсумкової перемоги кандидата В. Ющенко мали екзит-поли [2, с. 184].

Внесок правозахисних МНО у вирішення сучасних глобальних проблем має важливе значення. Тисячі правозахисних структур конструктивно й ефективно працюють по всьому світу. Саме завдяки діяльності подібних організацій проблема верховенства права та універсальних прав і свобод людини стала одним з ключових понять міжнародних відносин кінця ХХ – початку ХХІ ст., а самі вони – помітними акторами політичної системи світу, хоча їх діяльність часто справедливо критикують за упередженість, політичну ангажованість і прихильність до «подвійних стандартів».

Крім зазначених, наша країна тісно співпрацює з низкою інших МНО, такими як:

- Всесвітній економічний форум (ВЕФ, Женева, Швейцарія);
- Інститут Уорлд Уотч (Вашингтон, США);
- Інститут політики щодо Землі (Вашингтон, США);
- Інститут світових ресурсів (Вашингтон, США);
- Фонд Фрідріха Еберта (Німеччина);
- Інститут Гете (Німеччина);
- Фонд Конрада Аденауера (Німеччина);
- Інститут Комоенса (Португалія);
- Інститут Книги (Краків);
- Інститут оборонних досліджень (Норвегія) тощо.

IV. Висновки

Отже, міжнародна неурядова організація – це створена на підставі не міжурядової угоди, а установчих документів, зареєстрованих відповідно до національного законодавства однієї держави, форма об'єднання представників громадськості різних країн світу, об'єднаних єдиною внутрішньою метою, що відповідає духу й принципам статуту ООН і нормам міжнародного права, не має на меті отримання прибутку та комерційних цілей і функціонує на території більше ніж двох держав. Встановлено, що міжнародні неурядові організації стали важливим елементом суспільно-політичного життя України, одним із суб'єктів міжнародних відносин, зайняли свою нішу в системі, хоч і слабкого, але такого, що існує й має перспективу розвитку, громадянського суспільства. Власне, діяльність на території України численної кількості МНО є одним із показ-

ників того, що громадянське суспільство народжується й прагне ствердження. Зазначимо, що щороку все більше зростає роль МНО як системних гравців міжнародної структури, як реальних учасників процесів глобального управління. Міжнародні неурядові організації не тільки висловлюють громадську думку та впливають на її формування, а й справляють серйозний (частково негативний, частково позитивний) вплив на світовий розвиток за допомогою взаємодії з іншими учасниками соціуму у вирішенні соціально-гуманітарних проблем людства, роблять прогнози щодо світових чи локальних конфліктів та дають рекомендації державним органам з вирішення гуманітарних, екологічних, економічних, правових та інших проблем. У майбутньому глобальні МНО навряд чи будуть здатні замінити на світовій арені національні держави й серйозно похитнути міжнародний порядок, у якому домінують суверенні держави. Швидше за все, вони логічно доповнять існуючу структуру, забравши на себе частину функцій держави. Це визначає перспективи подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Андрусевич А. Неурядові екологічні організації в Україні: проблеми становлення та розвитку [Електронний ресурс] / А. Андрусевич. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n41texts/andrussevych.htm>.
2. Бельська Т. В. Діяльність інститутів глобального громадянського суспільства в конфліктних зонах сучасного світу / Т. В. Бельська // Теорія та практика державного управління. – 2015. – Вип. 3. – С. 179–187.
3. Галенская Л. Н. Предисловие к «Энциклопедии международных организаций» / Л. Н. Галенская. – Санкт-Петербург: Издательский дом Санкт-Петербургского государственного университета, 2006. – Т. 2. – 566 с.
4. Загальна теорія держави і права: [підруч. для студ. юрид. вищих навч. закл.] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2011. – 584 с.
5. Ільницька У. В. Неурядові міжнародні організації як суб'єкти світового політичного процесу / У. В. Ільницька // Гуманітарні та соціальні науки: матер. 3-ї Міжнар. конф. молодих вчених HSS-2011. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. – С. 176–177.
6. Кобилянська Л. Організаційно-правові основи діяльності неурядових організацій: навч.-метод. посіб. / Л. Кобилянська, М. Гуляєва. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 168 с.
7. Международное публичное право: учебник / Л. П. Ануфриева, К. А. Бякишев, Е. Г. Моисеев, В. В. Устинов; отв. ред. К. А. Бякишев. – 5-е изд., перераб. и доп. – Москва: Проспект, 2009. – 1008 с.
8. Національні та міжнародні механізми фінансування громадянського суспільства. Міжнародні заходи зміцнення довіри між державою та громадянським суспільством. – Київ: Фенікс, 2011. – 336 с.
9. Новохацький В. Д. Неурядові організації як фактор розбудови громадянського суспільства в Україні: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Володимир Дмитрович Новохацький; Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2005. – 16 с.
10. Пономарьов С. М. Механізм реалізації конституційного права на об'єднання в громадські організації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Сергій Миколайович Пономарьов; Міністерство внутрішніх справ, Нац. академія внутр. справ. – Київ, 2014. – 20 с.
11. Статут ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
12. Холод О. М. Соціальні комунікації як поняття в науковій галузі «соціальні комунікації» [Електронний ресурс] / О. М. Холод. – Режим доступу: http://www.portalus.ru/modules/science/rus_readme.php?subaction=showfull&id=1339688423&archive=&start_from=&ucat=19&.
13. Чайковський Ю. В. Філософські засади становлення міжнародного права: монографія / Ю. В. Чайковський. – Одеса: Фенікс, 2010. – 175 с.
14. Эшлиман А. Защита лиц, содержащихся под стражей: деятельность МККК в местах заключения / А. Эшлиман // Международный журнал Красного Креста. – 2005. – № 857 (Т. 87). – С. 107–159.
15. Ящиця Р. Міжнародне гуманітарне право і права людини / Р. Ящиця // Імплементация міжнародного гуманітарного права: матеріали Національного семінару для України, організованого Міжнародним Комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) за підтримки Міністерства закордонних справ, Міністерства юстиції, Товариства Червоного Хреста України (м. Київ, 4–5 вересня 1996 р.). – Київ, 1996. – С. 7–13.
16. Médecins Sans Frontières International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msfme.org/en/news/news-media/news-press-releases/civilians-and-hospitals-affected-by-extreme-violence-inbangui-msf-reiterates-its-call-for-the-respe.html>.
17. Oxfam International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oxfam.org/en/emergencies/crisis-south-sudan>.

Стаття надійшла до редакції 01.06.2016.

Немеш А. Н. Социальные коммуникации международных неправительственных организаций и их роль в социально-политических преобразованиях в Украине

Статья посвящена социально-коммуникационной деятельности международных неправительственных организаций в независимой Украине. Ведь налаживание тесного двустороннего сотрудничества украинского правительства с международными неправительственными организациями имеет положительные результаты при совершенствовании процесса принятия внешнеполитических решений и реализации национальных интересов страны. Программы международных неправительственных организаций играют значительную роль в социально-политических преобразованиях в Украине. Исследовано влияние социально-коммуникационной деятельности международных неправительственных организаций на процесс становления украинского государства на международной арене в качестве самостоятельного игрока, их место в формировании гражданского общества в независимой Украине.

Ключевые слова: международные неправительственные организации, международные отношения, общественно-политическая жизнь, гражданское общество, социальные коммуникации.

Nemesh A. The Social Communications of International NGOs and their Role in the Socio-Political Changes in Ukraine

This work is devoted to social-communications of International non-governmental organizations and their activities in an independent Ukraine. After establishing close bilateral cooperation Ukrainian government with international NGOs has positive effects in improving the process of making foreign policy decisions and implementation of national interests. The projects of International NGOs play a significant role in the socio-political transformations in Ukraine.

The political structure of the world rapidly became more complicated at the beginning of the XXI century. The non-governmental actors begin to play the increasingly significant role in the global governance. The international non-governmental organizations are notable among them are. Although the political system of the world is still based on the principle of the primacy of states before the start of the third millennium global NGOs justly and lawfully established themselves as influential members of the international relations. In this regard the study of the role and importance of international NGOs in the process of political development of Ukraine - an urgent need modern science. International NGOs have become an important element of social and political life of Ukraine, one of the subjects of international relations, occupied a niche in the system, though weak, but such that there is a prospect of development of civil society. In fact, the activity of a large numbers of NGOs in Ukraine is one of the indicators that civil society is born and seeking approval. It should be noted that the role of the NGOs increases more each year as a systemic player of International structure and actual participant processes of global governance. The international NGOs are not only express public opinion and to have an effect on it, but also have a major impact on global development through participation in resolving social and humanitarian problems of mankind.

Key words: International non-governmental organizations, international relations, civil society, socio-political life, social commutations.